

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSO del. Beata Kurdziel (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyk a Masy Upadłości (...) Sp. z o.o.

w M. w upadłości likwidacyjnej

przeciwko (...)Sp. z o.o. w K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 2 października 2015 r. sygn. akt VII GC 75/15

uchyla zaskarżony wyrok w punktach I, III i IV i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościółek SSO del. Beata Kurdziel

Sygn. akt I ACa 1812/15

UZASADNIENIE

Strona powodowa Syndyk Masy Upadłości (...) Sp. z o.o. w M. w upadłości likwidacyjnej domagała się zasądzenia od strony pozwanej (...)Spółki z o.o. w K. kwoty 408.842,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi:

- od kwoty 2.180,50 zł od dnia 30 października 2012 r.;

- od kwoty 64.304,40 zł od dnia 2 listopada 2012 r.;
- od kwoty 2.204,16 zł od dnia 3 listopada 2012 r.;
- od kwoty 44.341,40 zł od dnia 13 listopada 2012 r.;
- od kwoty 4.978,79 zł od dnia 20 listopada 2012 r.;
- od kwoty 16.359,00 zł od dnia 22 listopada 2012 r.;
- od kwoty 40.590,00 zł od dnia 13 grudnia 2012 r.;
- od kwoty 96.671,60 zł od dnia 15 grudnia 2012 r.;
- od kwoty 6.223,80 zł od dnia 21 grudnia 2012 r.;
- od kwoty 117.532,65 zł od dnia 23 grudnia 2012 r.;
- od kwoty 13.456,20 zł od dnia 17 stycznia 2013 r.

Na uzasadnienie żądania podała, że strony pozostawały ze sobą w stałych stosunkach handlowych, a należności objęte pozwem wynikają z załączonych do pozwu faktur VAT wystawionych zgodnie z zamówieniami składanymi przez pozwanego. Pozwany, pomimo upływu terminu, nie uregulował bezspornych należności.

Strona pozwana(...)spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości, podnosząc, iż dokonała skutecznego potrącenia należności strony powodowej z należnościami przysługującymi jej w stosunku do powoda, wynikającymi z czynności nadzoru wykonywanych przez stronę pozwaną nad procesem produkcji systemów barier stalowych oraz kary umownej, nałożonej na powódkę stosownie do postanowień umowy stron z dnia 4 grudnia 2010r. W szczególności, należności powoda wynikające z faktury VAT o nr: (...) na kwotę 2.204,16 zł, nr: (...) na kwotę 64.304,40 zł, nr: (...) na kwotę 44.341,40 zł, nr: (...) na kwotę 4.978,79 zł, nr: (...) na kwotę 16.359,00 zł, nr: (...) na kwotę 40.590,00 zł zostały skompensowane w całości z należnościami pozwanego z tytułu noty obciążeniowej nr (...). Ponadto należności powoda wynikające z faktury VAT o nr: (...) na kwotę 96.671,60 zł zostały skompensowane częściowo z należnościami pozwanego z tytułu noty obciążeniowej nr (...) (do kwoty 15.355,52 zł), pozostałą zaś po kompensacie kwotę w wysokości 81.316,08 zł pozwany uiszczył na rzecz Naczelnika (...)Urzędu Skarbowego w S. w związku z zajęciem wierzytelności powoda i tytułem wykonawczym nr (...). Następnie należności powoda wynikające z faktury VAT o nr: (...) na kwotę 6.223,80 zł zostały w całości uiszczone przez pozwanego na rzecz Naczelnika (...)Urzędu Skarbowego w S. w związku z zajęciem wierzytelności powoda i tytułem wykonawczym nr (...). Należności powoda wynikające z faktury VAT o nr: (...) na kwotę 340.545,30 zł zostały skompensowane częściowo z należnościami pozwanego z tytułu noty obciążeniowej nr (...) (do kwoty 222.446,78 zł), częściowo zaś z należnościami pozwanego wynikającymi z faktur VAT nr (...) na kwotę 29.787,62 zł oraz nr (...)na kwotę 133.243,91 zł (do kwoty 118.098,52 zł). Faktura nr (...) z dnia 28.11.2012 r. na kwotę 117.532,65 zł została skorygowana przez powoda fakturą korygującą nr (...) z dnia 30.11.2012r. o kwotę 78.910,65 zł, a zatem do zapłaty na rzecz powoda z tej faktury pozostała kwota 38.622,00 zł; z tej kwoty pozwany zapłacił na rzecz Naczelnika (...)Urzędu Skarbowego w S. w związku z zajęciem wierzytelności powoda i tytułem wykonawczym nr (...)kwotę 24.509,89 zł, kwota 4.734,58 zł potrącona została z należnościami pozwanego wynikającymi z faktury VAT nr (...), zaś kwota 9.377,53 zł została potrącona z należnościami pozwanego wynikającymi z faktury VAT nr (...). Pozwany odniósł się także do należności powoda wynikających z faktury VAT o nr: (...) na kwotę 13.456,20 zł, które zostały skompensowane w całości z należnościami pozwanego wynikającymi z faktury VAT nr (...).

Pozwany z ostrożności procesowej podniósł także zarzut przedawnienia roszczeń powoda o zapłatę kwoty 340.545,300 zł wynikających z faktury VAT nr (...), wskazując, że termin zapłaty tej faktury upływał w dniu 28 października 2012 r.

Termin przedawnienia roszczeń z umowy sprzedaży wynosi 2 lata (art. 554 k.c.), a powodowa spółka wniosła pozew w dniu 31.10.2014 r., a zatem po upływie okresu przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 2 października 2015 roku Sąd Okręgowy w Kielcach zasądził od (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w M. w upadłości likwidacyjnej kwotę 302 363,54 zł z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym w wysokości 13% od kwoty:

- 2 180,50 zł od dnia 30 października 2012 r.,
- 64 304,40 zł od dnia 3 listopada 2012 r.,
- 2 204,16 zł od dnia 3 listopada 2012 r.,
- 44 341,40 zł od dnia 13 listopada 2012 r.,
- 4 978,79 zł od dnia 20 listopada 2012 r.,
- 16 359 zł od dnia 22 listopada 2012 r.,
- 40 590 zł od dnia 13 listopada 2012 r.,
- 96 671,60 zł od dnia 15 grudnia 2012 r.,
- 6 223,80 zł od dnia 21 grudnia 2012 r.,
- 24 509,89 zł od dnia 23 grudnia 2012 r.

do dnia 22 grudnia 2014 r., 8% od dnia 23 grudnia 2014 r. i z dalszymi każdorazowymi ustawowymi odsetkami do dnia zapłaty oraz kwotę 3 464,16 zł tytułem kosztów procesu (pkt I wyroku); oddalił powództwo w pozostałej części (pkt II wyroku); nakazał pobrać od strony pozwanej (...)Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. kwotę 15 127,82 zł tytułem kosztów sądowych (pkt III wyroku); nakazał ściągnąć od strony powodowej Syndyka Masy Upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w M. w upadłości likwidacyjnej z zasądzonego w pkt I wyroku roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 5 315,18 zł tytułem kosztów sądowych (pkt IV wyroku).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód i pozwany zawarli w dniu 4 grudnia 2010 r. umowę, której stroną była również spółka niemiecka (...). Zgodnie z powołaną umową spółka niemiecka (...)oraz spółka (...)+ (...) Sp. z o.o. zobowiązały się do odpłatnego udostępnienia spółce (...) Sp. z o.o. technologii, dokumentacji oraz certyfikatów towarowych systemów drogowych barier ochronnych, zaś (...) Sp. z o.o. zobowiązała się do produkcji barier ochronnych oraz poddania się specjalistycznemu audytowi zewnętrznemu w celu zapewnienia jakości i zgodności produkcji z przekazaną technologią. (...) Sp. z o.o. miała prawo używać znaków towarowych tylko na ściśle określonych warunkach oraz wprowadzać na rynek wyroby ze znakami (...)” wyłącznie zgodnie z wymogami (...)oraz odpowiednich norm europejskich. Powód miał samodzielnie zorganizować

proces produkcji ściśle z wytycznymi (...)oraz ponosił za ten proces pełną odpowiedzialność. Pozwany, jako polsko-niemiecka spółka powołana do reprezentowania na terenie Polski interesów (...)oraz innych niemieckich spółek należących do grupy (...)i do wdrażania na rynku polskim nowych technik i technologii w zakresie systemów stalowych barier ochronnych, miała na podstawie Umowy nadzorować w Zakładzie Produkcyjnym powódki prowadzenie procesu wytwarzania i oznakowania systemów barier drogowych oraz ich zgodności z dostarczoną przez (...)technologią i wymogami jakościowymi na zasadach określonych w umowie. Z tego tytułu pozwana uprawniona była do pobierania od powódki opłaty z tytułu nadzoru i doradztwa technicznego w wysokości 2 % sprzedanych przez powódkę elementów barier ochronnych oznaczonych znakiem firmowym (...)i znakiem zgodności z Normą Europejską (znak CE), zgodnie z art. 2.3 Umowy. Strony postanowiły, że powódka musi posiadać aktualny certyfikat(...)oraz

spełniać wymogi normy europejskiej (...)Nadto, w zakładzie produkcyjnym powoda trzy razy w roku miał być przeprowadzany audyt kontrolny przez wyspecjalizowany podmiot niemiecki, tj. (...). Audyt ten miał na celu zbadanie, czy zakład produkcyjny spełnia wymagania technologiczne przy produkcji barier ochronnych, zgodnie z wymaganiami producenta głównego.

Zgodnie z art. 3.4 Umowy, w przypadku niezastosowania się przez powoda do wytycznych (...), jak również do wytycznych dotyczących jakości i kontroli zgodnie z znakiem jakości (...)może ukarać Stronę 3 - powoda, żądając odszkodowania lub stosownego zadośćuczynienia zgodnie z punktem 3.5. Z kolei stosownie do art. 3.5, „strona 3 ma prawo sprzedawać i dystrybuować systemy barier ochronnych z cechami (...)na terenie Polski. Na sprzedaż systemów barier ochronnych poza terenem Polski Strona 1 musi każdorazowo uzyskać zgodę pozostałych Stron. W każdym przypadku Strona 3 jest zobowiązana do dostarczenia Stronie dokumenty sprzedażowe w postaci faktur lub kopii potwierdzenia dostaw. W przypadku, gdy strona 3 i/lub ich kontrahenci wprowadzą na rynek bariery ochronne Strony 1 poza terenem ustalonym w Umowie, Strona 3 zostanie poddana karze umownej w wysokości 100 000 (sto tysięcy) Euro.

W wyniku audytu (...) przeprowadzonego w zakładzie produkcyjnym powódki w lutym 2012r. ujawniono, że zawartość aluminium w analizie sztuki wyniosła jedynie 0,007%, co znacznie odbiegało od normy (...)minimalnej wartości 0,02 %. Audyty i kontrole przeprowadzane w kolejnych miesiącach potwierdziły, że system zapewniania jakości nie jest przestrzegany. W związku z powyższym w protokole kontroli z dnia 8 maja 2012 r. zaakceptowanym protokołem z dnia 9 września 2012 r. strony Umowy ustaliły między innymi, że konieczne jest złożenie przez powódkę gwarancji bankowej lub depozytu w kwocie stanowiącej maksymalną kwotę kary umownej przewidzianej w Umowie jako zabezpieczenie dla pozwanej oraz (...)przed ryzykiem związanym z naruszaniem przez (...) Sp. z o.o. uzgodnionych wymagań dotyczących organizacji produkcji oraz procesu produkcji barier.

Pozwany przeprowadził siedem kontroli, które odbyły się w dniach 29 maja 2012 r., 30 maja 2012 r., 31 maja 2012 r., 1 czerwca 2012 r., 4 czerwca 2012 r., 5 czerwca 2012 r. i 11 czerwca 2012 r., z których zostały sporządzone odpowiednie protokoły.

W dniu 10 września 2012 r. pozwany zawarł umowę przelewu z (...), na mocy której zgodnie z zawartą w dniu 4 grudnia 2010 r. umową trójstronną pozwany ma prawo obciążyć powoda karami umownymi w przypadku zaistnienia okoliczności szczegółowo opisanych w postanowieniach umowy trójstronnej w łącznej wysokości 200.000,00 EUR.

Powód wystawił w dniu 29 września 2012 r. fakturę VAT nr (...) na kwotę 340.545,30 zł brutto. W dniu 5 października 2012 r. sporządzony został dowód dostawy nr (...), nr (...) został wystawiony w dniu 8 października 2012 r.

Następnie powód w dniu 4 października wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 64.304,40 zł brutto oraz dokument (...)Kolejno w dniu 5 października 2012 r. została wystawiona faktura VAT nr (...) na kwotę 2.204,16 zł brutto, do której przynależy dowód dostawy nr (...) oraz dokument WZ nr (...). W dniu 16 października została przez powoda wystawiona na rzecz pozwanego faktura VAT nr (...) na kwotę 44.341,40 zł brutto z dowodem dostawy nr (...). Ponadto faktura VAT nr (...) na kwotę 4.978,79 zł brutto z dokumentem dostawy nr (...) oraz faktura VAT nr (...) z dnia 23 października 2012 r. na kwotę 16.359 zł brutto z dokumentem dostawy nr (...) i dokumentem WZ nr (...).

Pismem z dnia 12 listopada 2012 r. pozwany rozwiązał umowę z powodem w trybie natychmiastowym, zaś w dniu 13 listopada 2012 r. obciążył powoda na podstawie art. 3.4 i 3.5 Umowy karą umowną w wysokości 416.610,00 zł stanowiącą równowartość przewidzianej w art. 3.4 i 3.5 Umowy kwoty 100.000,00 EUR według kursu z dnia wystawienia noty obciążeniowej nr (...). Pozwany poinformował jednocześnie powoda, iż ponowne korzystanie z technologii (...), certyfikatów oraz znaków firmowych (...)będzie możliwe tylko wówczas, jeśli przejdzie on pomyślnie audyt przeprowadzony przez (...) i na nowo uzgodni z (...)warunki współpracy.

W dniu 13 listopada 2012 r. powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 40.590zł brutto wraz z dokumentem dostawy nr (...) i WZ nr (...). Kolejna faktura wystawiona przez pozwanego dotyczyła towaru o nazwie słupek(...)surowy w ilości 1.400 sztuk oraz 6 sztuk łącznika początkowego pojedynczego, a także łącznika końcowego pojedynczego oraz

wliczony był także w nią koszt transportu. Faktura ta nosiła nr (...) i opiewała na kwotę 96.671,60 zł brutto wraz z dowodem dostawy nr (...) oraz dokumentem WZ nr (...). Następną wystawioną fakturą w związku z zamówieniem łącznika ukośnego 9st prawego w ilości 40 sztuk oraz łącznika początkowego, łącznika końcowego w ilości 20 sztuk była faktura VAT nr (...) na kwotę 6.233,80 zł oraz dowód dostawy nr (...) i dokument WZ nr (...).

W dniu 27 listopada 2012 r. pozwany skierował do powoda pismo, w którym oświadczył, że ma prawo dysponowania certyfikatami (...)w okresie do końca roku 2012. W tym dniu pozwany dokonał kompensaty rozrachunków na podstawie zobowiązań i należności w kwocie 416.610,00 zł. Kwota zobowiązań pozwanego z faktury VAT nr (...) po kompensacie wynosiła 81.316,08 zł. W dniu 28 listopada 2012 r. powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 117.532,65 zł brutto wraz z dowodem dostawy nr (...) i WZ nr (...). W dalszej kolejności w dniu 20 grudnia 2012r. została wystawiona na rzecz pozwanego faktura VAT nr (...) na kwotę 13.456,20 zł brutto i dowód dostawy nr (...) WZ nr (...).

W dniu 30 listopada 2012 r. powód wystawił fakturę VAT korekta nr (...) do dokumentu F. / (...), a cena po dokonanej korekcie wyniosła 78.910,65 zł do zwrotu. Tego dnia również pozwany wystawił na rzecz powoda fakturę VAT nr (...) za nadzór procesu wytwarzania i oznakowania barier oraz doradztwo techniczne za okres (...) na kwotę 9.277,53 zł.

Kolejno w dniu 31 października 2012 r. pozwany dokonał kompensaty rozrachunków i wzajemnych zobowiązań na kwotę 163.031,53 zł. Kwota zobowiązań (...)z faktury F./ (...) po kompensacie wynosiła 222.446,78 zł. Pozwany w tym dniu także wystawił na rzecz powoda fakturę VAT nr (...) na kwotę 133.243,91 zł z tytułu nadzoru procesu wytwarzania i oznakowania barier oraz doradztwo techniczne za okres 10/2012.

W dniu 31 grudnia 2012 r. pozwany wystawił na rzecz powoda fakturę VAT nr (...) w związku z dokonaniem audytu systemów jakościowych (...) w zakresie produkcji oznakowania barier w dniach 17 stycznia 2012 r. , 7 maja 2012 r. i 10 września 2012 r. na kwotę 19.233,98 zł.

Pismem z dnia 4 stycznia 2013 r powód nie uznał nałożonej na niego noty obciążeniowej nr (...), wskazując, że jest ona całkowicie bezzasadna i wezwał pozwanego do zapłaty zobowiązań w kwocie 497.926,00 zł wynikającej z wystawionych na rzecz pozwanego faktur VAT. W uzasadnieniu powód wskazał, że punkt 3.5. na który powołuje się pozwany w przedmiocie nałożenia kary umownej dotyczy sprzedaży systemu barier ochronnych(...)poza terenem Polski, co w niniejszym przypadku nie miało miejsca. Ponadto wskazał, że punkt 3.4 umowy dotyczy odszkodowania w przypadku niezastosowania się do wytycznych (...)w zakresie jakości i kontroli z (...) w wysokości określonej w pkt. 3.6, którego brzmienia strony nie zdefiniowały.

W dniu 24 stycznia 2013 r. pozwany odpowiedział na powyższe pismo powoda wskazując, iż nie zgadza się z odmową przyjęcia noty obciążeniowej i dokonaniem kompensaty wzajemnych zobowiązań. Wezwał do niezwłocznego uregulowania noty obciążeniowej.

W dniu 30 stycznia 2013 r. powód nie zakwestionował zasadności stanowiska pozwanego odnośnie przyczyn rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym. Wyraził gotowość ponownego poddania się audytowi oraz podjęcia szeregu działań naprawczych w celu wznowienia współpracy z (...).

Następnie w dniu 8 marca 2013 r. pozwany uiszczył na rzecz (...)Urzędu Skarbowego w S. kwotę 112.084,77 zł w związku z tytułem wykonawczym (...)i w dniu 14 marca 2013 r. kwotę 227 zł.

W dniu 28 lutego 2013 r. pozwany zaproponował bezgotówkowe rozliczenie rozrachunków w formie kompensaty nr (...), która obejmowała faktury (...)oraz (...). Razem kwota wskazana pod pozycją Wn i Ma opiewała na 19.233,98 zł. Kolejno w dniu 31 grudnia 2012 r. pozwany zaproponował powodowi kompensatę (...)

Wobec nieuregulowania znacznej części powyższych należności powód wystosował do pozwanego wezwanie do zapłaty nr (...) z dnia 24 czerwca 2014 r., w którym wskazał, że pozwany winien jest zapłacić kwotę 408 842,50 zł wraz z odsetkami w kwocie 82.385,79 zł. Powód nadmienił, że w związku z fakturą nr (...) r. pozostała kwota należności

stanowi 2 180,50 zł. W związku z brakiem działań w zakresie zapłaty za powyższe faktury przez pozwanego powód wystosował powtórne wezwanie do zapłaty nr (...) z dnia 25 sierpnia 2014 r. zakreślając pozwanemu siedmiodniowy termin uregulowania należności wskazanych powyżej.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o przedłożone przez strony dokumenty tj. m.in. faktury wraz z dowodami dostawy, umowę z dnia 4 grudnia 2010, wynik audytu i protokoły kontroli, raporty niezgodności, noty obciążeniowe, umowę przeniesienia na pozwaną praw z tytułu kary umownej, pisma stron, zawiadomienie o zajęciu prawa majątkowego powódki przez Naczelnika (...)Urzędu Skarbowego w S. z dnia 1 marca 2013 r., dwa potwierdzenia przelewów na rzecz (...)Urzędu Skarbowego w S. w kwotach: 112.084,677 zł oraz 227 zł, dokumenty kompensaty, protokół z dnia 23 maja 2013 roku z tłumaczeniem przysięgłym. Podstawą ustaleń były także zeznania świadka W. W. (1) oraz dowód z przesłuchania stron.

Odnosnie wniosku strony pozwanej o przesłuchanie świadków G. H. (1) i M. J. (1) na okoliczność postanowień umowy w zakresie możliwości nałożenia i wysokości kary umownej w przypadku niezastosowania się przez powódkę do wytycznych (...), a także do wytycznych dotyczących jakości i kontroli zgodnie z systemem (...) 620 Sąd Okręgowy wskazał, że oddalił ww. wnioski jako bezprzedmiotowe, a to w związku z przedłożeniem do akt tłumaczeń protokołów kontrolnych. Ponadto, po dopuszczeniu dowodu z wnioskowanego przez stronę powodową świadka W. W. (1) m.in. na okoliczność zgodnego zamiaru stron w zakresie kar umownych, Sąd Okręgowy oddalił ponownie zgłoszony przez stronę pozwaną wniosek dowodowy o przesłuchanie świadka G. H. (2) i M. J. (1) wskazując, że ww. zostały już oddalone, a w sprawie nie zaszły inne wnioski, które uzasadniałyby przeprowadzenie dowodu osobowego.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym, w ocenie Sądu Okręgowego, powództwo jest zasadne w części do kwoty 302.363,54 wraz z należnymi odsetkami ustawowymi.

Roszczenie powoda do kwoty jest w pełni udokumentowane załączonymi do pozwu dokumentami, a co za tym idzie udowodnione. W pozostałej części jako niezasadne podlega oddaleniu.

Bezspornym między stronami był fakt zawarcia w dniu 4 grudnia 2010 r. trójstronnej umowy, której stroną była także spółka prawa niemieckiego (...). Zgodnie z powołaną umową spółka niemiecka (...)oraz spółka (...)+ (...) Sp. z o.o. zobowiązały się do udostępnienia spółce (...) Sp. z o.o. technologii, w ramach działań odpłatnych i dokumentacji oraz certyfikatów towarowych systemów drogowych barier ochronnych, zaś (...) Sp. z o.o. zobowiązała się do produkcji barier ochronnych oraz poddania się specjalistycznemu audytowi zewnętrznemu w celu zapewnienia jakości i zgodności produkcji z przekazaną technologią. (...) Sp. z o.o. miała prawo używać znaków towarowych tylko na ściśle określonych warunkach oraz wprowadzać na rynek wyroby ze znakami „passco” wyłącznie zgodnie z wymogami (...)oraz odpowiednich norm europejskich. Powód wobec powyższego wystawił na rzecz pozwanego wskazane w niniejszym postępowaniu faktury VAT, których zapłaty się domagał. Pozwany wskazał, że wystawił na rzecz powoda notę nr (...)i dokonał potrącenia wzajemnych wierzytelności. Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu była okoliczność dokonanych kompensat przez stronę pozwaną.

Zgodnie z treścią art. 451 § 1 k.c. dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Zatem o zaliczeniu spełnianego świadczenia na określony dług decyduje wola dłużnika wyrażona przy spełnieniu świadczenia. Swoboda wyboru dłużnika jest jednak ograniczona w sytuacji, kiedy to ustawa zezwala wierzycielowi na zarachowanie, nawet wbrew woli dłużnika, zapłaty w ramach danego długu najpierw na poczet należności ubocznych, a potem dopiero na poczet należności głównej. Zarachowaniu takiemu dłużnik nie może się sprzeciwić. Jeżeli natomiast żadna ze stron nie skorzystała z w/w uprawnień i nie złożyła wskazanych w nim oświadczeń, to dopiero wówczas stosownie do § 3 niniejszego artykułu spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeśli jest ich kilka, to na poczet najwcześniej wymagalnego (decyduje data powstania długu, a nie data jego zapłaty). W okolicznościach jednakowych zaliczenie następuje stosunkowo na poczet wszystkich długów.

Sąd Okręgowy wskazał, iż wobec okoliczności podniesionych przez pozwanego, istotne znaczenie dla rozpoznania niniejszego sporu miała wykładnia treści art. 451 k.c. Zastosowanie tego przepisu wchodzi w grę, gdy dłużnik ma wobec tego samego wierzyciela kilka długów, a spełnione przez niego świadczenie nie wystarcza na zaspokojenie całej wierzytelności. Zachodzi w tym przypadku konieczność rozstrzygnięcia, na poczet którego z długów zaliczyć świadczenie dłużnika. O ile nie ustalili tego strony stosunku zobowiązaniowego, sposób zaliczenia dokonanej przez dłużnika wpłaty określa art. 451 k.c. Przepis ten stwarza możliwość dokonania wyboru, który dług ma być zaspokojony w pierwszej kolejności dłużnikowi (art. 451 § 1 k.c.), z zastrzeżeniem, że dłużnik powinien wskazać dług, który chce zaspokoić przy spełnieniu świadczenia. W braku oświadczenia dłużnika z uprawnienia tego rodzaju może skorzystać wierzyciel (art. 451 § 2 k.c.), przy czym dłużnik sposobem wyboru dokonany przez wierzyciela nie jest związany, dopóki nie przyjmie pokwitowania wystawionego przez wierzyciela. Próba skorzystania przez wierzyciela z uprawnienia przewidzianego w art. 451 § 2 k.c. otwiera zatem dłużnikowi ponownie możliwość wskazania długu, który on chciałby zaspokoić. Treść art. 451 § 2 k.c. nie pozwala natomiast przyjąć, że bierność wierzyciela, który mógłby skorzystać z uprawnienia przewidzianego w tym przepisie, lecz tego nie czyni powoduje, że dłużnik może nadal dokonywać wyboru, na poczet którego długu chce zaliczyć swoje świadczenie.

Próba skorzystania przez wierzyciela z uprawnienia przewidzianego w art. 451 § 2 k.c. ponownie uprawnia dłużnika tj. daje mu możliwość skutecznego wskazania długu, który chciałby zaspokoić, niemniej dłużnik jest uprawniony tego dokonać tylko niezwłocznie po otrzymaniu pokwitowania. Niedokonanie wyboru przez dłużnika w chwili realizacji świadczenia i bierność wierzyciela w kwestii zarachowania nie uprawnia już dłużnika do dokonywania w dalszym ciągu wyboru, na poczet którego długu chce zaliczyć swoje świadczenie. Nie było więc trafne stanowisko powoda, że gdy wierzyciel nie wskazał sposobu zarachowania określonego w art. 451 § 2 k.c., to wówczas następuje powrót do reguły zarachowania określonej w art. 451 § 1 k.c. Ratio legis omawianego unormowania polega na wprowadzeniu reguł zaliczenia spełnionego świadczenia i tym samym uporządkowanie stosunków prawnych łączących strony. Gdyby założyć, że dłużnik może w każdym czasie złożyć oświadczenie o zarachowaniu, to cel omawianego przepisu zostałby zniweczony. Wierzyciel, dochodząc swojej wierzytelności na drodze sądowej, nigdy nie miałby pewności, czy dłużnik nie złoży oświadczenia o zaliczeniu wcześniej spełnionego świadczenia na poczet tego właśnie długu, którego spełnienia wierzyciel żąda w tym procesie. Gdy żadna ze stron nie dokonała zarachowania, unormowanie zawarte w art. 451 § 3 k.c. leży w interesie wierzyciela, skoro spełnione świadczenie na jego podstawie podlega zaliczeniu na poczet wierzytelności najwcześniej wymagalnych, a zatem tych, co do których istnieje największe ryzyko ich przedawnienia.

Pozwany wskazał, że należności wynikające z faktur (...) do kwoty 15.355,52 zł, potrącił notą z tytułu nałożonej kary umownej nr (...). Pozostała kwota 81.316,08, z tytułu faktury (...), uiścił na rzecz Urzędu Skarbowego. Należność z tytułu faktury (...) uiścił w całości w kwocie 6.223,80 zł na rzecz Urzędu Skarbowego, a należność z tytułu faktury (...) na kwotę 117.532,65 zł, która została skorygowana fakturą korygującą (...) o kwotę 78.910,65 zł uiścił na rzecz Urzędu Skarbowego tj. 38.622 zł. Zobowiązanie w kwocie 24.509,89 zł zostało potrącone o kwotę 4.734,58 zł z fakturą (...) oraz w kwocie 9.377,53 zł z faktury (...). Ponadto należność z tytułu faktury (...) w kwocie 13.456,20 zł skompensował w całości z fakturą (...)

Wobec powyższych twierdzeń Sąd Okręgowy przyjął, że przedstawiony przez pozwanego sposób kompensaty należności jako nieprawidłowy nie jest do zaakceptowania. Zdaniem Sądu Okręgowego pozwany bezpodstawnie podnosił, że dochodzona pozwem kwota została spłacona w części w drodze realizacji zajęć egzekucyjnych. Pozwany twierdził, że 27 listopada 2012r. dokonał potrącenia zobowiązań powoda z notą księgową (...), a następnie wskazał, że przelewami z miesiąca marca 2013 r. zaspokoił faktury VAT objęte pozwem. W świetle zaferowanego materiału dowodowego, wszelkie rozliczenia, w tym w szczególności co zrealizowanych zajęć egzekucyjnych na rzecz Urzędu Skarbowego zostały skompensowane przez powoda z należnościami objętymi fakturą (...) łącznie do kwoty 337.660,45 zł. Powód wskazał na rozprawie w dniu 28 września 2015r., że w zakresie faktury (...) na kwotę 340.545,30 zł, powód dochodzi jedynie kwoty 2.180,50 zł, pozostała kwota bowiem została rozliczona poprzez: zaliczone na ten poczet wpłaty do Urzędu Skarbowego w kwocie 81.316,08 zł., następnie skompensowane wpłaty na konto Urzędu Skarbowego w kwotach 6.223,80 zł oraz w kwocie 24.509,89 zł. Ponadto, do faktury F./ (...) wystawiona została

Faktura korekta F(...) na kwotę 78.910,65 zł, która również została skompensowana z powyższą fakturą (...). Następnie, co uszło uwadze pozwanego na poczet wierzytelności z (...) zaliczono kompensatę dwóch faktur wystawionych przez stronę pozwaną nr (...) na kwotę 19.223,98 zł i nr (...) na kwotę 9.377,53 zł. W zakresie spornej faktury nr (...) powód jednoznacznie wykazał, że wystawienie faktury korekty (...) na kwotę 78.910,65 zł stanowiło kompensatę o tę kwotę z wierzytelnością z faktury nr (...). W ten sposób, należność z faktury nr (...) została pomniejszona o kwotę 78.910,65 zł z faktury(...).

W takiej sytuacji Sąd Okręgowy uznał za zasadny i słuszny sposób rozliczenia spornych należności przedłożony przez powoda, gdyż wskazane wyliczenia obrazują ustalony stan faktyczny i uznał jego roszczenie w zakresie 302.363,54 zł.

Twierdzenia pozwanego w zakresie dokonania skutecznej kompensaty podpisanej przez księgową powoda należy uznać za niezasadne, zdaniem Sądu Okręgowego D. K. (1) nie była uprawniona do reprezentacji strony powodowej. W żadnym zakresie pozwany nie wykazał upoważnienia D. K. do reprezentacji powoda.

Jako podstawę rozstrzygnięcia wskazano art. 451 k.c., odnośnie roszczeń odsetkowych – art. 481§1 i 2 k.c., a odnośnie kosztów procesu- art. 98§1 i 3 k.p.c. oraz art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona pozwana (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K., zaskarżając orzeczenie w części, tj. w pkt I i III oraz zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

-art. 212 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. poprzez faktyczne zaniechanie dokonania przez Sąd ustaleń faktycznych oraz oceny prawnej w zakresie zasadności i skuteczności podniesionego przez pozwanego zarzutu potrącenia należności powoda z tytułu sprzedaży elementów barier drogowych z należnościami pozwanego z tytułu kary umownej za nienależyte wykonanie umowy przez (...) Sp. z o.o., co doprowadziło w konsekwencji do sprowadzenia przez Sąd istoty sporu wyłącznie do oceny zasad zachowania długu na podstawie art. 451 k.c. - w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest jakiegokolwiek wyводу, czy Sąd roszczenie pozwanego o zapłatę kary umownej, a w konsekwencji zarzut potrącenia z tego tytułu, uznał za uzasadniony, jeśli zaś nie, z jakich powodów; w konsekwencji strona pozwana zarzuciła nierozpoznanie przez Sąd I instancji istoty sprawy;

-art. 227 w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. wskutek pominięcia dowodu z zeznań świadka G. H. (1), które to zeznania miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro umowa stanowiąca podstawę roszczeń powoda i wzajemnych rozliczeń stron była umową trójstronną, a jej stroną była także spółka niemiecka (...); powyższe uchybienie Sądu jawi się jako szczególnie rażące w świetle jednoczesnego dopuszczenia przez Sąd dowodu z przesłuchania świadka W. W. (1) m.in. na okoliczność „zasad współpracy ze stroną pozwaną, a także z (...) w Niemczech” oraz w sytuacji, gdy dowód z zeznań G. H. (1) został przez pozwanego ponownie zgłoszony w związku ze złożeniem przez powoda pisma procesowego powoda datowanego 11 sierpnia 2015 r. oraz zawartym w tym piśmie wnioskiem dowodowym powoda o przesłuchanie świadka W. W. (1), a następnie ponowiony w wyniku dopuszczenia przez Sąd dowodu z zeznań świadka W. W. (1);

-art. 227 w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. wskutek pominięcia dowodu z zeznań świadka M. J. (1), które to zeznania miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w szczególności w zakresie dotyczącym wzajemnych rozliczeń stron i dokonywania kompensat;

-art. 227 w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. wskutek pominięcia dowodu z dokumentu kompensaty dokonanej w dniu 31 lipca 2012 r. podpisanego przez D. K. (1) i złożonego na rozprawie w dniu 28 września 2015 r.;

-art. 233 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. oraz w zw. z art. 231 k.p.c. wskutek oczywiście dowolnego ustalenia, iż D. K. (1) nie była umocowana do reprezentacji powoda w zakresie prowadzenia spraw księgowych i rozliczeń;

-art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 zdanie pierwsze k.p.c. wskutek uznania przez Sąd za prawidłowy twierdzeń powoda odnośnie sposobu rozliczenia należności z faktur VAT nr (...) w sytuacji, gdy powód nie przedstawił na poparcie swoich twierdzeń jakichkolwiek wiarygodnych procesowo dowodów, nadto kwoty przedstawione przez powoda nie znajdują odzwierciedlenia w rachunku matematycznym;

-art. 328 § 2 k.p.c. wskutek częściowego zaniechania wskazania w części motywacyjnej zaskarżonego wyroku podstawy rozstrzygnięcia, tj. skonkretyzowanych dowodów, na których Sąd oparł dokonane ustalenia faktyczne, a także dowodów, którym odmówił wiarygodności - w uzasadnieniu wyroku Sąd nie odniósł się w jakimkolwiek zakresie do zeznań prezesa zarządu pozwanego M. J. (2), a także do innych przeprowadzonych dowodów w zakresie, w jakim dotyczyły one ustaleń stron dotyczących kary umownej i dokonanego z tego tytułu przez pozwanego potrącenia; niezależenie od powyższego skonstruowanie uzasadnienia w sposób utrudniający należytą kontrolę instancyjną wyroku, tj. posługiwanie się urwanymi zdaniami; wskazany sposób procedowania Sądu w sposób oczywisty narusza normę art. 328 k.p.c., uniemożliwiając skarżącemu rzetelną i skuteczną kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku,

2. naruszenie prawa materialnego tj.

-art. 554 w zw. z art. 117 § 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sprawie i nieuwzględnienie przez Sąd podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia odnośnie należności powoda wynikających z faktury VAT nr (...);

-art. 451 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wskutek uznania, że bierność wierzyciela w zakresie wskazania, na poczet którego z długów zalicza spełnione przez dłużnika świadczenie, nie uprawnia dłużnika do dokonania takiego wyboru, a nadto, iż wobec braku oświadczenia pozwanego jako dłużnika, który z długów wobec powoda zaspokaja uiszczając należności objęte zajęciami egzekucyjnymi Urzędu Skarbowego, wierzyciel miał prawo zaliczyć w/w płatności według swego uznania mimo, że nie wystawił dłużnikowi żadnego pokwitowania; w konsekwencji powyższego, błędne nie zaliczenie na poczet wierzytelności dochodzonych pozwem wpłat dokonanych przez pozwanego na rzecz urzędów skarbowych w ramach dokonywanych zajęć egzekucyjnych.

W oparciu o powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie podniesionym w apelacji i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie – uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie podniesionym w apelacji i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji strona pozwana wskazała w pierwszej kolejności, iż sąd orzekający zaniechał w istocie dokonywania jakichkolwiek ustaleń faktycznych, a co za tym idzie, także oceny prawnej głównego zarzutu podniesionego przez pozwanego w odpowiedzi na pozew tj. zarzutu obciążenia powoda karą umowną w wysokości równoważności kwoty 100.000 Euro z tytułu nienależytego wykonania przez powoda umowy oraz dokonanego z tego tytułu potrącenia. Na powyższą okoliczność pozwany zgłosił szereg dowodów, w tym dowód z przesłuchania świadka G. H. (1). W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest tymczasem jakichkolwiek konkluzji odnośnie powyższych zarzutów. Treści uzasadnienia nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, czy Sąd uwzględnił częściowo powództwo z tego powodu, że zarzut pozwanego dotyczący kary umownej uznał za bezzasadny, a jeśli tak, z jakiej przyczyny, czy też wyłącznie z tego powodu, że zdaniem Sądu sposób zarachowania przez pozwanego należności w świetle zasad statuowanych w art. 451 k.c. był nieprawidłowy. Kwestia ta była przedmiotem postępowania dowodowego (m.in. na te okoliczności zeznawał świadek W. W. (1) i Prezes Zarządu pozwanej, M. J. (2)), co czyni zaniechanie Sądu szczególnie rażącym. W powyższym kontekście jako rażące naruszenie procedury jawi się także oddalenie przez Sąd wniosków dowodowych pozwanego o przesłuchanie w charakterze świadków G. H. (1) oraz M. J. (1), zwłaszcza wobec jednoczesnego dopuszczenia przez Sąd dowodu z przesłuchania świadka W. W. (1). Nie do zaakceptowania pozostają także konkluzje Sądu odnośnie uprawnienia głównej księgowej (...) Sp.z o.o. do reprezentacji powoda. Z samego tylko faktu pełnienia przez tę osobę funkcji głównego księgowego spółki wynika już, że była ona odpowiedzialna za należyte prowadzenie ksiąg rachunkowych wraz z zarządem powodowej spółki.

Ponadto, przyjęcie przez Sąd za prawdziwe stanowiska powoda odnośnie rozliczenia należności z faktury VAT nr (...) jest oczywiście błędne. Po pierwsze nie sposób zaliczyć na poczet należności objętych tą fakturą kwoty wskazanej w korekcie nr (...) do faktury nr (...). Korekta dotyczy bowiem konkretnej faktury (F./ (...)), skoro zaś powód nie informował pozwanego o innym sposobie rozliczenia, pozwany miał pełne prawo skorygowania kwoty do zapłaty z faktury VAT nr (...) o kwotę korekty, a nie zaliczania tej korekty – jak przyjął sąd – na poczet należności z faktury VAT nr (...).r. Po wtóre zaś, sposób rozliczenia faktury VAT (...) przedstawiony przez powoda na rozprawie w dniu 28 września 2015r. nie znajduje odzwierciedlenia w rachunku matematycznym. Wyliczenia przyjęte przez Sąd za podstawę wyrokowania są zatem błędne, zaś stanowisko powoda nieudowodnione i sprzeczne z rachunkiem matematycznym.

W zakresie zarzutu naruszenia art. 451 k.c. apelujący podniósł, że za wyjątkiem wpłat dokonanych na rzecz urzędu skarbowego w ramach zajęć egzekucyjnych, pozwany za każdym razem wskazywał, na poczet jakiego długu zalicza swoje świadczenie (spełniane za pomocą potrącenia). Skoro zaś tak, to nie sposób przyjąć zgodnie z brzmieniem § 1 art. 451, że dłużnik prawo zaliczenia utracił wskutek bierności wierzyciela. Wbrew twierdzeniu Sądu, jeśli pozwany wskazywał, na poczet którego ze swoich długów spełnia świadczenie, to nie miał możliwości korygowania swojego oświadczenia w tym zakresie w późniejszym czasie, np. już po wytoczeniu powództwa przez wierzyciela, do której to sytuacji odnosi się Sąd. Przeciwnie, uznanie, że wierzyciel ma takie uprawnienie w każdym czasie, nawet po wytoczeniu powództwa - jak przyjął Sąd - niweczy cel omawianego przepisu.

Nietrafne w ocenie strony pozwanej jest także stanowisko Sądu orzekającego w zakresie zarachowania należności zapłaconych przez pozwanego na rzecz urzędu skarbowego. Pozwany, dokonując zapłaty na rzecz urzędu skarbowego, nie wskazał konkretnego długu wobec powoda, jaki w ten sposób chce zaspokoić, a zatem nie skorzystał z możliwości, jakie dawał mu przepis art. 451 § 1 zd. 1 k.c. Z tego prawa nie skorzystał także powód. Zaliczenie przez wierzyciela świadczenia na poczet jednego z kilku długów może bowiem nastąpić tylko w formie pokwitowania, i to przyjętego przez dłużnika.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania. W szczególności strona powodowa podniosła, że wobec wskazanego przez Sąd I Instancji, braku udowodnienia roszczenia, nie mogło dojść do kompensaty naliczonej kary umownej notą (...). Sąd I Instancji w powyższym zakresie, nie dokonywał dalszych rozważań, uznając, że wobec nieudowodnienia roszczenia (art. 6 k.c.) nie można dokonać kompensaty jak tego chciał pozwany. Pozwany bowiem przyjął naliczenie kary umownej na podstawie pkt 3.4 i 3.5 umowy z dnia 4 grudnia 2010r. przez (...). Powód zaprzeczył, aby doszło do sprzedaży materiałów produkowanych na podstawie umowy z dnia 4 grudnia 2010r. poza teren Polski (brak w tym zakresie jakiegokolwiek dowodu, jak i wniosku dowodowego pozwanego). Pozwany również samowolnie dokonał przerobienia tekstu umowy w zakresie pkt 3.4. W posiadanym przez powoda tekście umowy takich przeróbek nie było, co dyskwalifikowało zgłoszony zarzut potrącenia. W tym zakresie Sąd I Instancji krótko wskazał na brak udowodnienia roszczenia, co w świetle oczywistego faktu przerobienia umowy przez pozwanego, w celu naliczenia bezpodstawnej kary umownej, było wystarczające. Zarzut dotyczący uznania przez Sąd I instancji D. K. (1) za osobę nieupoważnioną do składania oświadczeń woli w imieniu powoda, jest również bezzasadny, bowiem dokonywanie i kompensowanie wzajemnych wierzytelności, może być dokonywane jedynie przez osoby upoważnione do reprezentacji.

Nieprawidłowe jest stanowisko pozwanego, że przelewy na rachunek bankowy (...) Urzędu Skarbowego w S., w związku z zawiadomieniem o zajęciu prawa majątkowego powódki, pomniejszały faktury powoda późniejsze - dochodzone pozwem - gdyż prawidłowo powód wskazywał, że przelewy te pomniejszały najstarszą fakturę vat (...). Sąd I Instancji należycie wskazał w uzasadnieniu, że niewskazanie przez dłużnika, na poczet którego długu dokonał wpłaty realizując zajęcie wierzytelności, a także wobec bierności wierzyciela w tym zakresie, doszło do zastosowania reguły ogólnej wyrażonej w art. 451 §3 k.c. W związku z powyższym Sąd I Instancji słusznie uznał za powodem, że wpłaty dokonywane tytułem realizacji zajęcia egzekucyjnego, pomniejszały najdalej wymagalny dług. tj. (...). W zakresie zarzutu przedawnienia (...)/ (...), to z materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że pozew o zapłatę został złożony przed dniem 30.10.2014 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja musiała doprowadzić do uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy. Jak wynika z treści odpowiedzi na pozew z dnia 19 grudnia 2014r. wniosek o oddalenie powództwa strona pozwana (...)spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. uzasadniała dokonaniem potrącenia z wierzytelnościami dochodzonymi w niniejszej sprawie należności przysługujących jej w stosunku do strony powodowej, a wynikających z czynności nadzoru wykonywanych przez pozwaną nad procesem produkcji systemów barier stalowych oraz kary umownej nałożonej na powódkę stosownie do postanowień umowy stron z dnia 4 grudnia 2010r. W zakresie kary umownej strona pozwana odnosiła się do postanowienia art. 3.4. Umowy, wskazując, iż zgodnie z tym postanowieniem w przypadku niezastosowania się do wytycznych firmy (...)jak również do wytycznych dotyczących jakości i kontroli zgodnie z (...), w myśl (...)część 7.3 Strona 1 może ukarać stronę 3 żądając odszkodowania lub stosownego zadośćuczynienia zgodnie z punktem 3.5. Z kolei w pkt 3.5 umowy strony przewidziały obowiązek poddania się przez stronę 3 umowy karze umownej w wysokości 100 000 Euro w przypadku, gdy strona 3 i/lub ich kontrahenci wprowadzą na rynek bariery ochronne strony 1 poza terenem ustalonym w Umowie. Powyższa kara umowna objęta została nota obciążeniową nr (...) z dnia 13.11.2012r. wystawioną przez stronę pozwaną i podpisaną w jej imieniu przez Prokurenta M. J. (1). Następnie pismem z dnia 27 listopada 2012r. prokurent złożył oświadczenie o wzajemnej kompensacie należności przysługującej stronie pozwanej w kwocie 416 610zł z należnościami objętymi fakturami VAT nr: (...). Zarówno nota obciążeniowa z dnia 13.11.2012r., jak i pismo z dnia 27.11.2012r. zostało skutecznie doręczone stronie powodowej, co wynika z treści jej pisma z dnia 4 stycznia 2013r., w którym oświadczyła, że nota obciążeniowa jest bezzasadna. Także w niniejszym procesie na etapie postępowania przez sądem I instancji, w piśmie z dnia 11 sierpnia 2015r. powód zakwestionował skuteczność dokonanego przed procesem potrącenia. W szczególności powód zaprzeczył, aby doszło do sprzedaży materiałów produkowanych na podstawie umowy z dnia 4 grudnia 2010r. poza teren Polski. Zaprzeczył również możliwości naliczenia kary umownej przewidzianej w pkt 3.4 w drodze analogii w wysokości 100 000 Euro, podnosząc, iż w tekście umowy posiadanym przez powoda brak jest odrębnego przerobienia tekstu umowy w zakresie pkt 3.4 (poprawienie wyszczególnionego w tym punkcie oznaczenia „3.6” na 3.5”).

Jak wynika z powyższych stanowisk stron kwestia zasadności obciążenia strony powodowej karą umowną w wysokości 100 000 Euro była okolicznością sporną, a tym samym sporna była wierzytelność, która zgodnie z twierdzeniami strony pozwanej objęta została zarzutem potrącenia. Tak, jak wskazane to zostało w apelacji strony pozwanej, w uzasadnieniu zaskarżonego brak jakiegokolwiek ustosunkowania się wobec poniesionego zarzutu potrącenia. Sąd Okręgowy ograniczył bowiem swoje rozważania prawne wyłącznie do kwestii wykładni art. 451 k.c. oraz zasadności zaliczeń dokonywanych przez strony, nie dokonując ani merytorycznej oceny roszczenia strony pozwanej z tytułu kary umownej naliczonej w związku z niezastosowaniem się przez stronę powodową do wytycznych firmy (...)oraz wytycznych dotyczących jakości i kontroli, ani merytorycznej oceny zarzutu potrącenia. Wbrew stanowisku podniesionemu w odpowiedzi na apelację, w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak stwierdzenia, że roszczenie powoda obejmujące należność, będącą przedmiotem potrącenia, nie zostało udowodnione. Zawarte na stronie 20 uzasadnienia wywody dotyczące obowiązku przedstawienia dowodów oraz ciężaru udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy dotyczyły wykazania uprawnień D. K. (3) do dokonania kompensaty, co nie może być utożsamiane z przesądzeniem braku udowodnienia należności objętej notą księgową nr (...). Zgodnie z art. 499 k.c. potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Z tego punktu widzenia kwestia oświadczeń składanych przez D. K. (1) nie ma znaczenia dla oceny skuteczności dokonanego potrącenia.

Podkreślić należy, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego (postanowienie z 27.06.2014r., sygn. akt V CZ 41/14, LEX nr 1504595; postanowienie z 4.09.2014r., sygn. akt II CZ 41/14, LEX nr 1511133) zaniechanie przez sąd zbadania zarzutów merytorycznych przeciwstawionych zgłoszonemu roszczeniu, w tym także zarzutu potrącenia, skutkuje nierozpoznanie istoty sprawy. Potrącenie jest bowiem instytucją prawa materialnego i z tego względu ocena prawna zarzutu potrącenia jest kwestią prejudycjalną dla oceny zasadności powództwa, choć ta ocena nie jest wprost wyrażona w sentencji orzeczenia. Sąd nie może uchylić się od zbadania zasadności potrącenia (art. 498 k.c.) w ramach rozpoznawanej sprawy, co oznacza, że zobowiązany jest ocenić, czy istnieje i w jakiej wysokości

wierzytelność pozwanego. Bez dokonania powyższego ustalenia nie jest możliwa ocena, czy na skutek potrącenia doszło do wzajemnego umorzenia tych wierzytelności w całości czy części.

Trafne są także podniesione w apelacji zarzuty dotyczące naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217§1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. W odpowiedzi na pozew strona pozwana wnioskuje o dopuszczenie m.in. dowodu z zeznań świadków G. H. (1) i M. J. (1) na okoliczność uzgodnień między stronami co do kary umownej na wypadek niezastosowania się przez stronę powodową do wytycznych (...) oraz wytycznych dotyczących jakości i kontroli. Powyższe wnioski dowodowe zostały oddalone na rozprawie w dniu 29 lipca 2015r. Następnie, w związku z wnioskami dowodowymi powoda zawartymi w piśmie procesowym z dnia 11 sierpnia 2015r., w tym uwzględnionym wnioskiem o przesłuchanie świadka W. W. (1) na okoliczność m.in. kwestii ustanowienia kar umownych, strona pozwana ponownie zgłosiła wniosek o przesłuchanie świadków G. H. (1) i M. J. (1). Na rozprawie w dniu 28 września 2015r. Sąd Okręgowy wnioski te oddalił, co skutkowało złożeniem przez pełnomocnika strony pozwanej zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. Zgłoszenie ww. zastrzeżenia umożliwia powołanie się w apelacji na uchybienie przepisom postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sytuacji sporu między stronami w zakresie postanowień umowy z dnia 4 grudnia 2010r. w zakresie kar umownych, zwłaszcza przy uwzględnieniu faktu prowadzenia negocjacji nie w języku polskim oraz odwołania się w punkcie 3.4 umowy do zapisów nieistniejącego punktu 3.6, uzasadnione było dopuszczenie i przeprowadzenie wnioskowanych przez stronę pozwaną dowodów osobowych, zwłaszcza, iż na te same okoliczności, na jakie wnioskowani byli świadkowie G. H. i M. J. dopuszczony został dowód z zeznań świadka W. W..

Zasadny jest również zarzut dotyczący naruszenia art. 328§2 k.p.c. Sąd Okręgowy w ustaleniach faktycznych odwołał się do treści art. 3.4 Umowy zawartej przez strony w brzmieniu wskazywanym przez pozwanego, pomimo odmiennych twierdzeń w tym zakresie podnoszonych przez stronę powodową przed Sądem I instancji oraz podtrzymywanych w toku postępowania apelacyjnego. Pomimo takich ustaleń w uzasadnieniu brak szczegółowego wskazania na podstawie jakich dowodów ww. ustalenie zostało dokonane oraz czy i z jakich powodów dowody wskazywane na odmienne okoliczności zostały uznane za niewiarygodne. Ponadto, pomimo wyrażonego w uzasadnieniu wyroku stanowiska Sądu Okręgowego, iż przedstawiony przez stronę powodową sposób rozliczenia spornych należności jest zasadny i słuszny, powództwo w części zostało oddalone. Brak przy tym jakiegokolwiek wyliczenia dotyczącego wysokości roszczenia, które w ocenie Sądu I instancji nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 451 k.c. wskazać należy, iż co do zasady wywody prawne Sądu Okręgowego dotyczące wykładni powyższego przepisu uznać należy za prawidłowe. Zauważyć należy jednakże, iż po pierwsze trafnie podnosi apelujący, iż w zakresie należności wpłaconych przez stronę pozwaną na rzecz Urzędu Skarbowego brak było stosownego oświadczenia w rozumieniu art. 451§1 i 2 k.c. w zakresie zaliczenia dokonanych wpłat zarówno ze strony dłużnika, jak wierzyciela, a zatem zastosowanie winien mieć art. 451§3 k.c. Podkreślić jednakże ponownie należy, iż w pierwszej kolejności konieczna jest ocena zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia, który obejmował poza należnością z tytułu kary umownej także inne należności strony pozwanej, w tym wynikające z faktur VAT (...). Odnośnie należności objętej fakturą korygującą nr (...) to zasadnie apelujący podnosi, iż korekta dotyczyła konkretnej faktury (...), co została ujawniona w jej treści, brak zatem było podstaw do zaliczenia tej korekty na poczet należności z faktury nr (...).

Całkowicie chybione jest zaprezentowane w apelacji stanowisko dotyczące nie uwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia. Jak wynika ze stosownych adnotacji znajdujących się na kopercie (k. 5 akt) pozew w niniejszej sprawie został nadany w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w dniu 28 października 2014 r., co zgodnie z art. 165§2 k.p.c. jest równoznaczne z wniesieniem pozwu do sądu. Termin przewidziany na dochodzenie roszczeń z tytułu umowy sprzedaży został zatem zachowany.

Wobec powyższego, wyrok w punkcie I, III i IV podlegał uchyleniu na podstawie art. 386§4 k.p.c., przy przekazaniu sprawy w powyższym zakresie do ponownego rozpoznania. Zaznaczyć należy, iż uchyleniu podlegało także rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu jako rozstrzygnięcie zależne od ostatecznego wyniku postępowania.

W toku ponownego rozpoznawania sprawy Sąd Okręgowy dokona merytorycznej oceny zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia, przy czym ocena ta winna zostać dokonana po przeprowadzeniu postępowania dowodowego również w zakresie wniosków dowodowych zgłoszonych przez stronę pozwaną. Dopiero zbadanie zasadności zarzutu potrącenia, w tym zasadności roszczenia z tytułu kary umownej, pozwoli na ocenę dochodzonego przez stronę powodową żądania.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościołek SSO (del.) Beata Kurdziel